

Prednášky z Kristológie

Jedenásta prednáška

Viktor Thieben

Bratislava 7. apríla 1997

Mali sme sviatok Veľkej Noci a z hľadiska kristológie sa dá o tom veľmi veľa hovoriť z rôznych aspektov. Ved' ide o centrálnu udalosť kresťanstva a nielen kresťanstva, ale vlastne i ľudského a zemského vývoja. Budem sa snažiť podať vám dnes určitý aspekt tejto udalosti ukrižovania, zmŕtvychvstania, teda vzkriesenia, aspekt, ktorý je určite celkom nezvyklý a veľmi náročný. Budem sa snažiť interpretovať vám to tak, aby to nebolo až tak príliš ťažké.

Takáto udalosť ako mystérium na Golgotě si samozrejme vyžaduje to, čo sa prejavuje v celkovom prístupe ku kresťanstvu zo všetkých aspektov, totiž, že sa dostávame, či chceme, či nie do ezoteriky. Túto udalosť na Golgotě, Kristovu smrť, nemožno ináč chápať ako tak, že človek sa snaží preniknúť do oblasti, ktorá je za kulisami vonkajších dejín. Ved' je tu niečo, čo sa síce odohráva konkrétne tu fyzicky, ale nie ako historická udalosť. Zmysel toho, podstata tej udalosti je za tým, čo môže napísať evanjelista, historik, čo môže niekto pozorovať. Preto všetky náboženstvá hovoria o tom, že treba veriť, že treba aktívne otvoriť dušu a veriť tomu, čo je nepochopiteľné, čomu nemôžeme rozumieť.

Tento vzťah k ezoterike sa v priebehu ľudského vývoja, v priebehu storočí a tisícročí mení. Stále je niečo iné ezoterické a v inej miere, v istom stupni. Starí ľudia v dávnych časoch, povedzme 5 - 6 tisíc rokov pred Kristom, ešte ako samozrejmosť prežívali veľa vecí, ktoré sú pre nás veľmi hlboko ezoterné, nepochopiteľné, nedosiahnuteľné. Ako je to možné, že ľudia starej Indie, ako viac-menej vidíme z dokumentov histórie, ale aj na základe duchovnej vedy, pokladali kontakty s duchovným svetom, s konkrétnymi duchovnými bytosťami nie za nejakú mimoriadnu záležitosť. Ich vedomie, ich duševné sily umožňovali tento styk podobne, ako nám umožňujú naše zmyslové orgány, naše city, náš rozum styk medzi nami. To bolo možné predovšetkým preto, že človek nebol ešte tak, povedzme, pevne inkamovaný ako dnes.

Človek so svojou dušou zostúpil z duševnej sféry do tela, ale nebol ešte tak pevne spätý s fyzickým telom, nebol ešte taký hustý, bol ešte uvoľnenejší. Jeho astralita bola oproti fyzickému telu trochu vysunutá, nie tak pevne zrastená. Čiže ide o taký proces, ktorý si môžeme predstaviť tak, že človek bol akosi redší, menej hustý a postup ne sa stával stále pevnejším, viac ovládaným fyzickým telom, stále pevnejšie spojeným s fyzickým telom, takže jeho duša stratila tú pôvodnú, viac-menej možno povedať samostatnosť, pohyblivosť, pružnosť a stále viac sa vnárala do fyzickej nádoby. To je samozrejmy proces, to tak musí byť. My si to nevieme ináč predstaviť, aby človek dostal samostatné ja. Aby sme mali samostatné ja, to je aj účel inkarnácie, vedomie toho, že sme samostatné izolované bytosti s vlastným ja, s vlastnou zodpovednosťou, nie časti alebo súčasťou. Teda stále viac sa blížil okamih, keď si človek uvedomil svoje ostré kontúry a to, že sa narodil a zomrie a že tu má určitý vymedzený čas tzv. života a to je jeho a čo je predtým a za tým, loje viac-menej otáznou. To je za hranicami, za horizontom jeho vedomia.

Vidíte a tu sme prišli k jednému veľkému problému. Totiž človek pred obdobím, v ktorom začal prežívať tie ostrejšie kontúry, hranice svojho života, svojho bytia, si neuvedomoval ani to, čo je narodenie, ani to, čo je smrť. Človeka uviedli do života, do tej púte cez inkarnácie jeho tzv. učitelia. To sú duchovné bytosti, ktoré sa starajú o osud ľudstva, o osud človeka a ktoré pôsobia ako učitelia, učia človeka (Rudolf Steiner ich takto výslovne nazýva - učitelia), ktorí čerpajú z tej pôvodnej svetovej múdrosti a prenášajú to, čo pokladajú za potrebné pre vývoj, na človeka. Ako? Samozrejme nie tak, že sa prednášalo, rozprávalo, ukazovalo, ale duchovne. Tým, že sa vytvoril čistý duchovný kontakt medzi tými tzv. učiteľmi a človekom, čiže ich prítomnosťou, tým, že prenikali astrálne telo človeka, tým, že svojou prítomnosťou zo seba vyžarovali

múdrosť. Tým vychovávali človeka.

A teraz je zaujímavé, ako človek to, čo sa dozvedel, prežíval. Platón hovorí v dialógu *Menon*, že poznanie pripadá človeku ako reminiscencia na to, čo prežíval pred narodením. Toto je dôležitý moment. Človek sa niečo dozvedel, uvedomte si to, a to nové, ten poznatok mu pripadal ako spomienka na niečo, čo už pred narodením prežíval v duchovnom svete. To znamená, že inkarnácia, narodenie, nebola prežívané ako nejaký medzník, lebo terajšia existencia nadväzovala na to, čo bolo predtým - ako samozrejmä duchovná kontinuita. Takže otázku odkiaľ pochádza človek a ako bolo predtým, či existuje duchovný svet, či neexistuje, či existuje nesmrteľná duša atď., to všetko nebolo aktuálne. Človek neprežíval podstatnú zmenu medzi duchovným svetom a terajším životom. Človek ešte nebol tak prebudený k javom zmyslového sveta, ako je dnes.

Dnes napr. medzi spánkom a bdelym stavom je obrovský rozdiel. Nemožno nájsť spoločného menovateľa. Ale vtedy tento rozdiel taký veľký nebol. Človek bol inštinktívne spätý s prírodou, ako ste počuli možno v iných súvislostiach, a prežíval povedzme rastliny o- kolo seba nie tak ako dnešný človek, ktorý vidí len to minerálne, čo podlieha zákonom anorganickej chémie, čo je smrteľné, pomimutéľné, ale za tou rastlinou prežíval aj niečo duchovné, niečo éterické, teda proste niečo, čo nie je fyzické. A práve tým sa jeho vedomie viac podobalo na taký polospánok, na sen a sen samozrejme nie je tak radikálne oddelený od spánku, ako to dnes máme medzi spánkom a bdelym stavom. Teda preto to narodenie nebolo pre človeka takou udalosťou, akou je dnes.

A čo z toho vyplýva? Títo učitelia múdrosti mu o tom nemali čo hovoriť, ani nemohli, však oni sami to neprežívali. A človek nemal potrebu sa na to pýtať, necítil tú potrebu. A práve preto neprežíval ani smrť, lebo vedel, že bude koniec, ale mal predsa vo vedomí, že tak ako prekĺzol z toho duchovného bytia do fyzického, tak prekĺzne teraz do duchovného bytia. To nebola nejaká tragická udalosť, že je teraz koniec. Koniec je toho fyzického života, ale nie života ako takého. A títo učitelia múdrosti a nielen oni, ale nikto vlastne nemohol človeku vysvetliť, čo je smrť, nikto, lebo ani bohovia neprežívali smrť. Ako vzniká zážitok smrti? Bohovia sami od seba, tí, ktorí pozitívne ovplyvňujú, riadia a usmerňujú tok ľudského života, predsa neboli nikdy inkarnovaní, nikdy neboli v nejakom fyzickom tele, tak nevedeli čo to je, aký zážitok to je smrť, čo to vlastne je.

Vidím, že musíme hovoriť všeobecne aj iné veci. Keď som pred chvíľou povedal že človek mal byť samostatnou, slobodnou, *sebavedomou* bytosťou, ktorá si je vedomá seba samého, slovo *sebavedomé* môže byť dvojzmyselné, na to je potrebné, aby sa oddelil od duchovného sveta. To je prvá podmienka. Na to, aby bol samostatný, aby sa mohol oddeliť, na to potrebuje inteligenciu, potrebuje mať *intelekt*. Čo robí intelekt? Intelekt je zázračná vec, Intelekt umŕtvuje všetky životné zážitky do sféry myslenia Myšlienky, ktoré odbúrajú akúkoľvek silu, pôsobnosť, účinnosť akéhokoľvek javu, to je zázračná vec. Uvedomme si to. Myšlienka nikoho nenúti k ničomu.

Teda myšlienky sú tou pomôckou, ktorou sa zabezpečuje prechod, ohrada medzi duchovným a fyzickým svetom. Vytvára sa tu niečo ako pásmo neutrality medzi duchovným svetom a mnou. Som obklopený svojimi myšlienkami. Ale na to, aby človek mohol mať myšlienky, aby mohol mať intelekt, museli bohovia zaviesť niečo, čo oni sami človeku dať nemôžu. Oni sami nemôžu vytvoriť toto pásmo. Ja nemôžem sám vytvoriť voči nikomu na svete nejakú priepasť, medzi mnou a ním. Čiže oni mohli len tvoriť niečo a pôsobiť na niečo, čo je duchovné, pozitívne, čo zabezpečuje, aby človek bol kozmickou bytosťou, aby sa cítil doma v kozme medzi bohmi a nie aby takto tu sedel ako my. Na to potrebovali *priestor*. Priestor je to neduchovné, čo oddeluje od duchovného sveta a pánom priestoru je, možno ste počuli už v iných súvislostiach, *Ahriman*. Je to duchovná bytosť, ktorá má celkom inú genézu ako tí tzv. dobrí bohovia, ktorí usmerňujú ľudský vývoj. Teda človek je postavený do sféry Ahrimana preto, lebo len od Ahrimana mohol dostať intelekt a ten spočíva v odbúravaní všetkého živého, duchovného a vedie k smrti.

Pomyslíme na nervovú sústavu, na nervy, tam to vidíme, to je umŕtvené mäso. Keď nás bolí zub, tak je zle. Kde nie je nerv, tam to nemôže bolieť, ale keďže tam je nerv, tak to pozorujeme prostredníctvom toho, že to bolí, že tam niečo nie je v poriadku, že tam zasahuje niečo iného druhu, niečo, čo nie je v harmónii s kozmom, s prírodou, čo je ahrimanské, ak chcete. Jedenie zo stromu poznania, používanie plodov tohto

stromu, teda nervovej sústavy vedie k smrti, to neustále v nás niečo umŕtvuje. Každá myšlienka je vykúpená smrťou tým, že odbúrava životné sily.

Však viete, keď sme boli malé deti, už vtedy nám hovorili, že sa nemôžeme po obede učiť. Dobre sa najesť, napiť a potom si sadnúť a robiť nejaký výkres alebo matematicky počítať, to nejde. To je jedno úplne základné pravidlo akejkoľvek pedagogiky. Lebo keď pracujú životné sily v nás po obede, éterické telo je zamestnané, nemôže zároveň uvažovať - totiž môže, ale potom sa dostáva do stresu, bude nervózne. Ahriman - priestor, priestor - smrť, smrť - intelekt, to všetko úzko súvisí. Jedno nemôže byť bez druhého. A poviem vám to takto radikálne: Tým, že bohovia dali tu určitú možnosť Ahrimanovi, duchovi z iného tábora, aby sa zúčastnil na formovaní človeka, aby zasiahol svojimi silami do ľudského vývoja, umožnili mu, aby sa snažil zo svojho hľadiska ovládať človeka, začleniť ho do svojej ríše, odcudziť ho od kozmu, odcudziť ho bohom, ktorí sú jeho stvoritelia. Teda Ahriman bol na určitom bode vývoja absolútne potrebný. Bez neho by sa človek nemohol ďalej vyvíjať, ale tým, že priniesol smrť a odcudzil človeka úplne od duchovného sveta, hrozilo, že človek sa síce krásne vyvinie - to *ja*, o ktoré ide, bude mať; ale že nevráti sily, ktoré získa pri inkarnácii zase do duchovného sveta, že Ahriman ho odcudzí úplne, že človek bude jeho sluha, jeho pomocník, a nie tých bohov, ktorí ho stvorili. To je to mystérium smrti.

To človek nevedel a nemohol vedieť. Kto by mu to bol povedal. Bohovia a učitelia a vyšší duchovia, anjeli atď., nevedeli o tom, čo to je, nemohli to povedať človeku v nijakej forme a ani ukázať, čo to vlastne znamená zomrieť. A tu vznikla takáto božská rada, bohovia sa radili ako ďalej vo vývoji človeka postupovať bez toho, že by niečo sami mali dočinenia so smrťou, keď ju vôbec nechápu, nevniknú do ahrimanských záhad a zistili, že tak nemôžu ďalší vývoj človeka zabezpečiť, že človek sa stratí, príde do slepej uličky vývoja, pre pozitívnych, dobrých bohov je stratený a Ahriman ho ovládne celkom....

Ako vidíme, v 19. storočí u nás ten vývoj skutočne bol taký. Myslite napr. na psychoanalýzu, kde v človeku videli mnohí iba tú materiálnu, hmotnú bytosť, ktorá nemá dušu, ktorá pôsobí len ako nejaký automat, nemá myšlienky, iba činnosť mozgu, ktorá má iba psychiku, nie city atď.

Teda aby toto nehrozilo, aby toto neznamenal koniec a zánik ľudského rodu ako takého, teoreticky aspoň alebo ideovo, sa rozhodli že jeden z najvyšších zostúpi do ľudskej sféry, aby mohol ostatným potom rozprávať o tom, čo to je tá smrť za prvé a za druhé, aby pos taval pred človeka pravdivý obraz smrti, čo je za kulisami. Čo sa odo hrávalo na Golgotě, ukrižovanie a zmŕtvychvstanie, to je jeden bod medzi dvoma tábormi, medzi táborom, povedzme, tých pozitívnych bohov a táborom Ahrimana. Toto je vstup pozitívneho boha do ríše Ahrimana a to preto, aby mohol informovať ostatných bohov o smrti a aby mohol pred človeka postaviť skutočnú podobu smrti, aby človek videl, že smrť nie je koniec cesty, že existuje vzkriesenie.

Teda je to určitá kozmická dráma projektovaná na fyzickú zem. Odohráva sa tu niečo, čo exoterne pochopiť absolútne nie je možné, možno to opísať a nie pochopiť, a čo treba chápať ezoterne. Kristus teda priniesol na Zem tú skutočnú podobu smrti. Hovorí sa, že človek má veriť, že tým vzkriesením spasil ľudstvo. Berme to z tohto hľadiska tak, ako som to doteraz povedal.

To, že Kristus, pôvodne boh Slnka, uvedomme si to, nositeľ zdroja tej úžasnej energie, toho bohatého zdroja, zostúpil do človeka, Ježiša. To samozrejme nebolo jedno pre ahrimanskú sféru. Kristus tým, že prešiel bránou smrti, priniesol do tejto sféry tento obrovský zdroj slnečnej energie, duševnej energie - teraz v tejto forme. Čiže vlastne tým, že zomrel, zároveň zvíťazil nad smrťou a Ahriman stratil moc, zatiaľ len v prapodobe, ako ideál. Lebo keďže človek sa stal medzitým samostatnou bytosťou, so samostatným *ja*, tak každý človek si musí z vlastnej sily vytvoriť vzťah ku Kristovi, ktorý preňho potom urobí možným prekonať smrť.

V tom je to, čo apoštol Pavol povedal: „... *ale ak Kristus nebol vzkriesený, daromná je naša viera.*“ (1K 15,17), žiadna morálka, nič iné len vzkriesenie, na tom záleží, to je tá alfa a omega. Ak sa neudialo vzkriesenie skutočne tak, ako je to opísané v Biblii, ako hovorí a- poštol Pavol, tak potom je kresťanstvo na nič. Lebo táto sila umožňuje obrátenie celého zemskeho vývoja, totiž ide o vstup Kristových síl do ahrimanskej sféry. Uvedomme si to, prosím. Je tu niečo, s čím Ahriman nepočítal. Totiž vývoj ľudstva ide veľmi pekne hladko tylni smerom, že sa vedomie človeka stále viac a viac ahrimanizuje.

Povedal som vám pred chvíľou o 19. st., ale už v 4. st. to staré, inštinktívne, tá stará jasnovidnosť prestala fungovať, zanikla a tým zanikla aj možnosť lepšieho a hlbšieho pochopenia a porozumenia mystéria na Golgotě. Zanikla možnosť chápať existenciu duchovného sveta, duchovných bytostí, vôbec významu duchovnosti.

A potom príde najmä 15. st. v dejinách myslenia, kedy urobí človek vo svojom intelektuálnom vývoji veľmi rázny, veľmi výrazný krok, ktorý vedie k modernej prírodovede, k mechanike - Newton, k chémii - Lavoisier a postupne až po Darwina, Freuda, Einsteina atď. Začína sa veľmi rýchly nádherný vývoj prírodných vied na čisto materialistickom základe. Zvonka to vyzerá ako ohromné víťazstvo ahrimanských síl. Vyzerá to tak, ako aj Kant prízvukuje, že to, čo nie je matematika, nie je veda a čo sa nedá vedecky dokázať, to je len subjektívne, pochybné. Napr. Kant hovorí, že nie je dôležité, aby som urobil niečo z lásky, to nie je podstatné, ale aby som to urobil vo vedomí z povinnosti. Domyslite si to, čo to znamená. Z hľadiska Kanta, ktorý sa dodnes pokladá za najväčšieho nemeckého filozofa, má väčšiu hodnotu vedomie povinnosti než spontánna láska.

Vidíme, že toto je vlastne protikresťanská ideológia. Ale dôležité je, že do zemskej, sféry, v ktorej vlastne vládne Ahriman, ktorá sa vyznačuje tým, že je cudzia duchovnému svetu, že v nej prevládajú hmotné pochody, determinujú všetko, čo tu je, že do nej vniklo božské svetlo, božská iskra a že každý má vo svojej duši možnosť ideovo vytvoriť si vzťah k tomuto božskému svetu. A to je všetko, to je vlastne kľúč ku všetkému. Odkiaľ to vieme? Odkiaľ to vedeli učenici, apoštoli? Odkiaľ to vedel Pavol?

Pavol - to je zvláštna kapitola. Ako viete, veľmi ostro prenasledoval kresťanov. Prečo? Nuž Pavol... Ja ho pokladám za mimoriadne geniálneho človeka, ktorý bol podľa všetkého zasvätený čiastočne do gréckych mystérií, ale hlavne do židovských. ...On bol grécky hovoriaci Žid. Vedel, že podľa prvého stupňa zasvätenia existuje starodávna, božská múdrosť, ktorá akosi zabezpečuje kontinuitu duchovného sveta, harmóniu s ním a ešte to, aby tu ného sveta, harmóniu s ním a ešte to, aby tu fungovali božské zákony, aby sa uplatňovali sa v ľudskom živote.

Pavol bol konfrontovaný s tým, že v Jeruzaleme sa začalo šíriť hnutie, ako vieme z Biblie, ktoré pokladalo ukrižovaného Ježiša z Nazaretu za Krista, za Boha. A Pavol si teda povedal, že to nie je možné, že to je čistý nezmysel. Lebo tie zákony znalcov písma, veľkňazov, ich princípy sa riadia podľa tej starodávnej, tradičnej múdrosti, ktorá je pozitívna, ktorá reprezentuje božie zákony tu na svete, pre človeka. A keď tie odsúdili tohoto človeka na ukrižovanie, tak ako môže byť Kristus? Pavol hovorí: *Nie je predsa možné, aby sa tieto zákony a tí sudcovia tak mylili, že urobili takúto justičnú vraždu, že sa dopustili takého strašného omylu, že Božieho Syna alebo Boha ukrižovali, to nie je možné. A teda treba prenasledovať tých kresťanov, treba to zlikvidovať, kým sú malou sektou, lebo sa to rozrastie a bude z toho veľké hnutie a potom by už holo neskoro, tento nezmysel nesmie byť.*

Na to odišiel na cestu do Damašku a viete, čo sa tam stalo. A- poštol Pavol si uložil úlohu zlikvidovať tamojšie kresťanské kruhy. Tam sa mu zjavilo veľké svetlo, vypočul hlas z neba: „...prečo ma prenasleduješ?“ (Sk 9,1-9), no a to si môžete prečítať v Skutkoch apoštolov a naraz bol obrátený. Došiel do Damašku a hneď išiel ku kresťanom a býval s nimi. Tí sa čudovali, že prišiel ako nejaký policajt a teraz je tu ako brat, spoluveriaci.

Tým, že apoštol Pavol videl to svetlo, počul ten hlas z neba, sa presvedčil, že aura Zeme bola zmenená, že tu bolo niečo nové a že jeho názor na Ježišovo ukrižovanie bol veľký omyl, lebo dnes už nevládna na svete tie čisté božie tradície, tá múdrosť, ktorá pôvodne bola v hebrejskej ezoterike, ale sa do toho vmiešal Ahriman, takže omyl je možný. Dnešní sudcovia, dnešní veľkňazi už nie sú neomylní, nemajú priamu inšpiráciu, ale môžu sa myliť. A zároveň videl, že sa tu niečo nedávno muselo stať, že zemská sféra je zmenená, že je tu duchovná sila Slnka, že sa dostala do zemskej atmosféry - to obrovské svetlo, čo ho oslepilo. Ako je to možné? Teda kresťania predsa len majú pravdu. Preto sa obrátil, ako vidíme, a stal sa naj húževnatejším hlásateľom kresťanstva.

Pavol hovoril, že on má vlastne pred ostatnými prednosť (on to tak nehovoril doslova), hovoril, že bol posledný, ale že bol bezprostredne oslovený Kristom, bol poverený na tú svoju misiu. Preto je tam neskôr písané, že vznikol spor medzi Pavlom a Petrom (veľmi vážny argument pri ateistickej výchove), lebo Pavol na základe svojho zasvätenia videl a poznal, že Kristus je pre celý svet, bez ohľadu na minulosť. Ale Peter to nechápal. Pre Petra, pre dobrého Žida, bol Kristus pokračovaním židovstva, no nie pre všetkých, ale predovšetkým pre Židov. No a Pavol samozrejme ako kozmopolita s tým nesúhlasil, ale neskôr sa potom vyrovnali, ale najprv vznikol medzi nimi ostrý spor. Ako vieme, potom sa konala konferencia apoštolov v Jeruzaleme atď.

A teraz chcem povedať, že apoštoli okrem Pavla, ktorý ešte vtedy pri tom nebol, boli ešte 40 dní po vzkriesení Krista s ním v kontakte, to je výslovne povedané. V akom kontakte boli? Bol to určitý vzťah, podľa všetkého, ako učiteľa k žiakovi. Kristus svojou prítomnosťou, svojou duchovnou aktivitou a účasťou v duši týchto svojich, veď neboli to všetci dvanásť, s ktorými on potom chodil, vidíte to v Skutkoch apoštolov, prenášal poznatky, ktoré získal pri svojej smrti a vzkriesení, na apoštolov. Teda vysvetľoval im to, čo som sa vám ja snažil povedať pár slovami; že smrť je nevyhnutná, ale nie je definitívna; že smrť je len určitá etapa, ktorá znamená vlastne určitú, aj keď radikálnu a niekedy bolestivú, metamorfózu; že on prešiel smrťou a duševne, duchovne sa mu nič nestalo, akože sa nijakému človeku nič nestane, keď má Kristove sily v sebe.

Teda to sú tie tzv. učenia Kristove, ako to Steiner nazýva, učenia vzkrieseného Krista. Jedno z tých najzávažnejších učení z týchto rozhovorov medzi Kristom a apoštolmi sa týka práve toho, aby pochopili skutočnú podstatu smrti. A preto máme zaujímavý jav, že prví kresťania napr. v Ríme (v románe Quo Vadíš sa to vyskytuje) alebo tí, ktorí prednášajú, učia, kážu alebo šíria kresťanské myšlienky, čo je skutočná realita, sa odvolávajú na to, že to majú priamo od apoštola Pavla alebo od jeho žiaka, alebo že to majú od niekoho, kto to má od jedného z apoštolov. Čiže v tých prvých začiatkoch, to trvá približne až do roku 400, máme vybudovaný systém prenášania týchto ezoterných skutočností, kresťanských myšlienok a ideí od apoštolov na ich žiakov, na žiakov tých žiakov atď. do niekoľkých generácií, čo potom v štvrtom storočí už stráca svoju oprávnenosť, lebo tých generácií je toľko - 6 či 9, že už zaniká tento trend odvolávať sa vždy na nieko ho, kto pri tom bol, kto Krista po vzkriesení videl, počul atď. A začína sa normálny vývoj kresťanstva, bez toho, aby sa odvolával ten, ako kresťanstvo šíri, na predchádzajúceho.

V 4. st. došlo k jednej veci, ktorá má nesmierny veľký význam pre vývoj celého kresťanstva, význam, ktorý nemôžeme doceniť. Kresťanstvo narazilo na rímske impérium. Tieto dva mocenské útvary duchovná moc u kresťanov a fyzická u Rimanov sa stretli a Rimania vyhlásili kresťanstvo za štátne náboženstvo. Kresťanstvo tým stratilo veľmi veľa zo svojich ezoterných hodnôt, zo svojich ezoterných tradícií a postupne bolo stále viac a viac začleňované do prísnych kategórií rímskeho myslenia a predovšetkým rímskeho práva. Začali rásť inštitúcie cirkvi, vytvorila sa hierarchia - kardinál, biskup atď., začala kongregácia, konferencia, koncil, postupne katechizácia atď. Teda tá celá ezoterika bola vtessená, skutočne vtessená, do určitého systému, ktorý bol zase dirigovaný tým rímskym myslením, ktoré dalo svetu právo, rímske právo. Začali sa uplatňovať kategórie viny a neviny, kategórie, ktoré viedli k dogmatizmu: čo je predmetom viery a čo nie je; čo sa môže a čo sa nemôže atď., teda do veľkého systému rímskych predpisov.

Teraz by som chcel hovoriť ešte o tom, ako človek vnímal zdroj duchovných síl predtým, ako ich Kristus preniesol sem, do tejto sféry, ale myslím, že by som to už nestihol. Najbližšie budem v tom pokračovať.

Ďakujem vám.